

Opinia
do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy
oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych
(druk nr 849)

I. Cel i przedmiot ustawy

Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, stanowi wykonanie obowiązku dostosowania systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 marca 2009 r. (sygn. akt K 28/08), w którym Trybunał orzekł o niezgodności art. 103 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, z art. 92 ust. 1 Konstytucji. Sentencja wyroku opublikowana została w Dzienniku Ustaw z 2009 r. Nr 58, poz. 485 (dzień publikacji wyroku – 10 kwietnia 2009 r.).

Art. 103 Kodeksu pracy upoważniał Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Pracy i Polityki Socjalnej do określenia w drodze rozporządzenia zakresu i warunków ułatwiania przez pracodawcę podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników.

Art. 92 ust. 1 Konstytucji stanowi, że "Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu".

Delegacja z art. 103 Kodeksu pracy nie zawierała żadnych wytycznych dotyczących treści aktu wykonawczego, stanowiąc przesłankę do uznania upoważnienia z niezgodne z Konstytucją.

Zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny przepis utracił moc obowiązującą z upływem 12 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw - ostatnim dniem jego obowiązywania był 10 kwietnia 2010 r. Zgodnie z § 32 ust. 1 Zasad techniki prawodawczej,

jeżeli uchyla się przepis ustawy upoważniający do wydania aktu wykonawczego, przyjmuje się, że taki akt wykonawczy traci moc obowiązującą z dniem wejścia w życie przepisu uchylającego upoważnienie do wydania tego aktu (w analizowanym przypadku - z dniem wskazanym przez Trybunał Konstytucyjny). W konsekwencji, z dniem 11 kwietnia 2010 r. przestało obowiązywać także wydane na podstawie art. 103 Kodeksu pracy rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 12 października 1993 r. w sprawie zasad i warunków podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego dorosłych.

Kierując się sentencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego oraz jego uzasadnieniem, zaproponowano uregulowanie zasad podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników wprost w Kodeksie pracy, rezygnując z przyjętej dotychczas metody polegającej na przeniesieniu tej materii do aktu wykonawczego.

Zgodnie z nowym art. 103¹ § 1, podnoszenie kwalifikacji zawodowych oznacza zdobywanie lub uzupełnianie wiedzy i umiejętności przez pracownika, z inicjatywy pracodawcy albo za jego zgodą. Pracownikowi podnoszącemu kwalifikacje zawodowe przysługiwać mają płatny urlop szkoleniowy oraz zwolnienie z całości lub części dnia pracy, na czas niezbędny, by punktualnie przybyć na obowiązkowe zajęcia oraz na czas ich trwania.

Ponadto pracodawca może przyznać pracownikowi dodatkowe świadczenia, w szczególności pokryć opłaty za kształcenie, przejazd i podręczniki.

Pracodawca zawierać ma z pracownikiem podnoszącym kwalifikacje zawodowe pisemną umowę określającą wzajemne prawa i obowiązki stron. Od wymogu zawarcia umowy zwolnieni będą pracodawcy, którzy nie zamierzają zobowiązać pracownika do pozostawania w zatrudnieniu po ukończeniu podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

W art. 103⁵ przewidziano sytuacje, w których pracownik będzie obowiązany do zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na ten cel z tytułu dodatkowych świadczeń, w wysokości proporcjonalnej do okresu zatrudnienia po ukończeniu podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub okresu zatrudnienia w czasie ich podnoszenia.

Konsekwencją zmian w Kodeksie pracy jest nowelizacja ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, w zakresie, w którym przewiduje ona zwolnienie od podatku wartości świadczeń przyznanych pracownikowi na naukę i kształcenie zawodowe.

W myśl art. 3 noweli pracownicy, którzy rozpoczęli podnoszenie kwalifikacji przed dniem 11 kwietnia 2010 r., ukończą naukę na podstawie przepisów dotychczasowych.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Ustawa uchwalona przez Sejm na 64. posiedzeniu w dniu 9 kwietnia br. pochodziła z przedłożenia senackiego. W Sejmie zajmowała się nią Komisja Nadzwyczajna do spraw zmian w kodyfikacjach.

W toku prac nad projektem wprowadzono do niego kilka poprawek. W szczególności posłowie wydłużyli (z 10 do 21 dni) wymiar urlopu na przygotowanie pracy dyplomowej i przystąpienie do egzaminu dyplomowego oraz usunęli z ustawy przepis, na podstawie którego pracownik nie miałby obowiązku zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na jego kształcenie, mimo rozwiązania stosunku pracy z inicjatywy pracownika.

III. Uwagi

- 1) W myśl art. 103⁵ pkt 2 pracownik podnoszący kwalifikacje zawodowe, który w trakcie podnoszenia kwalifikacji lub po jego ukończeniu, w terminie określonym w umowie, o której mowa w art. 103⁴, nie dłuższym niż 3 lata, rozwiąże stosunek pracy za wypowiedzeniem albo z którym pracodawca rozwiąże stosunek pracy bez wypowiedzenia z jego winy, będzie obowiązany do zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na ten cel z tytułu dodatkowych świadczeń, w wysokości proporcjonalnej do okresu zatrudnienia po ukończeniu podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub okresu zatrudnienia w czasie ich podnoszenia.

Literalna wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że obowiązek zwrotu kosztów dodatkowych świadczeń poniesionych przez pracodawcę w związku z podnoszeniem kwalifikacji przez pracownika nie powstanie, gdy pracownik rozwiąże umowę o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia.

W założeniu ustawodawcy zwolnienie pracownika od zwrotu kosztów dotyczyć ma przypadków, w których pracownik rozwiązuje stosunek pracy w trybie natychmiastowym ze względu na stwierdzony orzeczeniem lekarskim szkodliwy wpływ pracy na jego zdrowie i brak propozycji innej pracy, odpowiedniej ze względu na stan zdrowia oraz sytuacji, gdy przyczyną zwolnienia z pracy jest ciężkie naruszenie przez pracodawcę podstawowych obowiązków wobec pracownika (art. 55 Kodeksu pracy).

Rozwiązanie przez pracownika umowy o pracę bez wypowiedzenia mimo braku przyczyn, o których mowa w art. 55, choć nieuzasadnione, powoduje jednak

ustanie stosunku pracy. W praktyce więc pracownik taki, mimo niezgodnego z prawem rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia, będzie wolny od obowiązku zwrotu kosztów dodatkowych świadczeń poniesionych przez pracodawcę w związku z podnoszeniem jego kwalifikacji, ponieważ art. 103⁵ pkt 2 przyznaje pracodawcy roszczenie o ich zwrot wyłącznie wówczas, gdy umowa została przez pracownika rozwiązana za wypowiedzeniem.

Konsekwencją przyjęcia art. 103⁵ pkt 2 w przedstawionym brzmieniu, jest ponadto pozostawienie poza regulacją sytuacji opisanej w art. 94³ Kodeksu pracy. Na podstawie art. 94³ § 3, pracownik poddany mobbingowi może rozwiązać stosunek pracy zarówno z zachowaniem okresu wypowiedzenia, jak i w trybie natychmiastowym. Wykładnia tego przepisu w związku z art. 103⁵ pkt 2 prowadzi do wniosku, że pracownik, który z powodu mobbingu wypowie umowę o pracę, będzie obowiązany do zwrotu pracodawcy kosztów związanych z podnoszeniem przez niego kwalifikacji, co jak się wydaje nie było zamierzeniem ustawodawcy.

Propozycja poprawki:

w art. 1, art. 103⁵ otrzymuje brzmienie:

"Art. 103⁵. Pracownik podnoszący kwalifikacje zawodowe:

- 1) który bez uzasadnionych przyczyn nie podejmie podnoszenia kwalifikacji zawodowych albo przerwie podnoszenie tych kwalifikacji,*
- 2) z którym pracodawca rozwiąże stosunek pracy bez wypowiedzenia z jego winy, w trakcie podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub po jego ukończeniu, w terminie określonym w umowie, o której mowa w art. 103⁴, nie dłuższym niż 3 lata,*
- 3) który w okresie wskazanym w pkt 2, rozwiąże stosunek pracy za wypowiedzeniem, z wyjątkiem wypowiedzenia umowy o pracę z przyczyn określonych w art. 94³,*
- 4) który w okresie wskazanym w pkt 2, rozwiąże stosunek pracy bez wypowiedzenia z przyczyn innych, niż określone w art. 55 i art. 94³*

- jest obowiązany do zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na ten cel z tytułu dodatkowych świadczeń, w wysokości proporcjonalnej do okresu zatrudnienia po ukończeniu podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub okresu zatrudnienia w czasie ich podnoszenia."

- 2) W myśl art. 3 noweli, do pracowników, którzy rozpoczęli podnoszenie kwalifikacji zawodowych przed dniem 11 kwietnia 2010 r., stosuje się przepisy dotychczasowe. Wedle takiej konstrukcji, pracowników podnoszących kwalifikacje zawodowe podzielić można na trzy kategorie, w zależności od ich sytuacji prawnej. Do pierwszej należą podnoszący kwalifikacje, którzy rozpoczęli kształcenie przed 11 kwietnia 2010 r., zanim utracił moc art. 103 Kodeksu pracy zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny – ukończą oni naukę w oparciu o ten przepis. Druga grupa to pracownicy, którzy podejmą kształcenie po wejściu w życie noweli, na podstawie jej przepisów. Trzecia kategoria obejmuje pracowników rozpoczynających podnoszenie kwalifikacji w okresie między 11 kwietnia a wejściem w życie analizowanej ustawy - ich sytuacja nie została uregulowana. Pozostawienie ostatniej grupy pracowników w stanie niepewności prawnej powoduje wątpliwości co do zgodności z art. 2 Konstytucji RP i wynikającymi z niego zasadami przyzwoitej legislacji, w szczególności z zasadą ochrony zaufania do prawa oraz zasadą należytej określoności. Ponadto ich rażąco gorsza sytuacja w porównaniu do pozostałych pracowników (brak szeregu uprawnień wynikających zarówno z uchylonych, jak i nowych przepisów), naraża ustawę na zarzut naruszenia zasady równości (art. 31 Konstytucji).

Propozycja poprawki:

art. 3 otrzymuje brzmienie:

"Art. 3. Do pracowników, którzy rozpoczęli podnoszenie kwalifikacji zawodowych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy regulujące zasady i warunki podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników, obowiązujące do dnia 11 kwietnia 2010 r."